

Memo

Aan: Gemeenteraad Oude IJsselstreek

Cc:

Van: College van B&W

Datum: 6 december 2019

Kenmerk: zaaknr 63210

Onderwerp: Beantwoording (resterende) vragen inzake raadsvoorstel 12-12-2019 definitief besluit Laborijn

Zoals in de raadscommissie van 2 december 2019 besloten, worden hierbij de inhoudelijke vragen schriftelijk beantwoord. De juridische vragen zijn tijdens de commissie van 2 december beantwoord. De politieke vragen worden in de raadsvergadering van 12 december in het debat meegenomen. De beantwoording van onderstaande vragen zijn (vooralsnog) vertrouwelijk.

Fractie Lokaal Belang

1. Is er onderzoek gedaan naar wat de oorzaak is van de moeilijke uitstroom in oude IJsselstreek na berichten over de totaal andere "slag" mensen in onze gemeente die niet aan het werk te krijgen zouden zijn. Klopt dit? Is de doelstelling hierdoor realistisch te noemen?

Antwoord:

Naar aanleiding van achterblijvende uitstroomcijfers hebben wij Laborijn meermalen om uitleg gevraagd, zij gaven aan dat het te maken heeft met de moeilijke doelgroep uit onze gemeente. Desgevraagd hebben wij hier geen onderbouwing van gekregen, er is dus geen bewijs voor de stelling dat onze inwoners tot een moeilijke doelgroep behoren. Wel lijkt duidelijk dat de standaard-aanpak die Laborijn voor alle drie gemeenten hanteert, voor onze inwoners minder goed werkt dan bij de andere deelnemende gemeenten. Dat is ook de reden dat wij inzetten op maatwerk dat optimaal aansluit op waar onze inwoners behoefte aan hebben.

2. Kan de toegevoegde waarde van de wsw niet omhoog? Naar ons inziens kan dat.

Antwoord:

De toegevoegde waarde is afhankelijk van de verdien capaciteit van een medewerker ofwel hoeveel kan een WSW medewerker verdienen om het verschil tussen de werkgeverslasten en de rijksbijdrage te verkleinen. Dit is afhankelijk van de mogelijkheden van de individuele SW medewerker, hier is dus geen algemene uitspraak over te doen. Vergelijking met andere SW bedrijven laat wel zien dat de berekende toegevoegde waarde van SW'ers binnen Laborijn niet hoog is.

Om dit voor heel ons bestand te bepalen moet er inzicht zijn in de inzetbaarheid en loonwaarde van onze doelgroep i.r.t. de huidige werkzaamheden en opbrengst en de mate van benodigde begeleiding.

3. Hoe kan het dat de loonkosten per wsw-er niet stijgen, maar juist achteruit gaan?

Antwoord:

De loonkosten per WSW'er zijn door ons afgeleid uit de begrotingscijfers van Laborijn, dit is niet expliciet te halen uit de begroting. Voor ons is dan ook niet duidelijk waar dit precies op is gebaseerd. Mogelijk komt de afgeleide daling door uitstroom van oudere WSW-medewerkers met hogere loonkosten dan het gemiddelde. In de eigen business case gaan we per saldo uit van dezelfde netto kosten per WSW'er als in de begroting van Laborijn, zodat dit voor de vergelijking niet uitmaakt.

4. Zijn de kosten voor re-integratie niet erg optimistisch? Voor ons gevoel zijn ze erg laag.

Antwoord

De kosten per persoon voor re-integratie zijn gebaseerd op uitgangspunten van Berenschot. Dit zijn landelijk reële uitgangspunten. De enige uitzondering geldt voor de doelgroep WWB bestaand. Daar hanteert Berenschot € 3.000 per persoon en wij gaan uit van € 2.000. De prijs van € 3.000 zal reëel zijn bij een reguliere werkwijze. Wij kiezen juist voor een vernieuwende aanpak conform het project Meedoen werkt!? waaruit blijkt dat de kosten per persoon lager zijn. Bovendien is het ons inziens belangrijker om te kijken naar de effectiviteit van de trajecten, dan alleen naar de kosten. Het is gangbaar geworden om allerlei re-integratieinstrumenten in te zetten waarmee hoge kosten gepaard gaan. Terwijl deze lang niet altijd effectief of nodig zijn of waarvoor goedkopere oplossingen voorhanden zijn. Meer kosten wil dus zeker niet zeggen dat het beter is. Vandaar dat wij inzetten op een andere aanpak met minder kosten maar met meer resultaat.

Fractie PvdA

5. Wij missen een onderbouwing in de businesscase op twee punten, namelijk:
 - de besparing vanaf 2021 op organisatiekosten;
 - de besparing vanaf 2023 door 50 uitkeringen minder zonder extra kosten;Op basis waarvan zijn deze financiële onderbouwingen gemaakt? Graag zouden wij deze constatering verder toegelicht en onderbouwd zien.

Antwoord

De besparing op de organisatiekosten is een resultante van 1) lagere kosten per bijstandscient en 2) minder cliënten in de bijstand. Het eerste punt is, zoals vermeld in de business case, gebaseerd op de gemiddelde landelijke kosten zoals berekend door Berenschot. Daarnaast verwijzen we ook naar de verdere toelichting hierop zoals in de business case vermeld.

Het tweede punt, dat tegelijkertijd ook antwoord geeft op de tweede vraag, is gebaseerd op de verwachting dat maatwerk voor de inwoners van Oude IJsselstreek en uitvoering geven aan de visie zal leiden tot hogere uitstroom. De huidige aanpak van Laborijn is voor alle drie gemeenten gelijk, terwijl objectief gezien (gebaseerd op de BUIG-uitgangspunten van het Rijk), de resultaten voor onze gemeente achterblijven. Wij denken dat maatwerk en aansluiten bij onze inwoners het verschil kan maken. Dit hoeft zeker niet te betekenen dat de kosten daardoor stijgen. We verwijzen hierbij naar het antwoord op de vraag van Lokaal Belang over de re-integratiekosten. Het project Meedoen werkt laat al zien dat er meer resultaten te behalen zijn dan waar Laborijn vanuit gaat, als je de aanpak anders vormgeeft.

Fractie SP

6. Meer uitstroom en participatie realiseren.

In de inleiding van de visie werd gesproken over een substantiële uitstroom. In de Commissie MO van 21-11 jl. heeft de SP gevraagd om de substantiële uitstroom te kwantificeren. In de beantwoording van wethouder Kuster sprak hij over enkele honderden. In de businesscase wordt aangegeven er in 2021 nog geen zijn, in 2022 en 2023, respectievelijk 50 per jaar. Dus in de periode 2022 en 2023 is de uitstroom 100. Dat is een ander cijfer dan in de commissie genoemd. De aantallen die in de businesscase gerekend worden vanuit het project : "Meedoen werkt" horen niet bij de aantallen die in de businesscase genoemd zijn.

Vragen:

 - 1) *Kan het college aangeven waarom er in de commissie andere cijfers zijn genoemd dan in de businesscase?*
 - 2) *Waarop zijn de genoemde uitstroomcijfers gebaseerd?*
 - 3) *Het terugverdienmodel is o.a. gebaseerd op de aantallen van scenario 1 inclusief de uitstroom van het project: "Meedoen werk. Corrigeert men de businesscase met deze aantallen dan blijft er van het terugverdienbedrag weinig meer over. Als bovendien blijkt dat de besparingen op loonkostensubsidie niet gerealiseerd worden en de uitvoeringskosten hoger uitvallen, wat zeer aannemelijk is, dan komen door het uittreden ver in de min.*
 - a) *Dient er niet een plan B met een worstcase scenario te komen, als de parameters van het terugverdienmodel anders uitvallen?*
 - b) *Dient er niet een reservering in de begroting van 2022 en 2023 te komen voor een risicobedrag van de aanloopkosten van de uitvoering van de participatiewet en de SW?*

Antwoord:

- 1) In de commissie heeft de wethouder antwoord gegeven op de vraag hoe de stip op de horizon eruit ziet. Dat wil niet zeggen dat dit over 2 of 3 jaar al is gerealiseerd. De visie heeft een langere horizon dan de termijn van 3 jaar in de business case.
- 2) Op het geloof dat wij hebben in mensen en erin vertrouwen dat eenieder, op welke manier dan ook, van waarde kan en wil zijn. Op de overtuiging dat elk mens en elk leven waardevol is en het recht heeft om te worden gezien en gehoord en gelukkig te zijn. Op de overtuiging dat bijstand niet het eindstation voor mensen hoort en hoeft te zijn, omdat in de bijstand zitten mensen niet gelukkig maakt.
- 3) a) Er wordt in de vraagstelling een onjuiste vergelijking gemaakt, aangezien de resultaten van Meedoen werkt!? reeds gecorrigeerd worden in de business case. Hiervoor verwijzen we ook naar de antwoorden die reeds zijn gegeven op vragen van de VVD. Het college is van mening dat in de business case wordt uitgegaan van reële uitgangspunten.
b) Nee

7. Kantekeningen

Onder rubriek b: de nieuwe organisatie moet vorm krijgen. Vanuit de visie creëren we een organisatievorm die recht doet aan de uitgangspunten waarmee het sociaal domein momenteel wordt hervormd.

Vraag: Kan het college enkele hoofdlijnen schetsen van deze nieuwe organisatie?

Antwoord:

Deze vraag is behandeld in het besloten deel van de commissie op 2 december.

8. Opbouwkosten

In het collegebesluit van 13 juni 2019 aangegeven is er € 300.000 aan incidentele kosten geraamd zijn voor de opbouw van de nieuwe werkwijze.

In de commissievergadering van 22-11 jl. heeft de SP een voorstel gedaan voor een extern onderzoek en verwezen naar dit collegebesluit. In dit besluit staat dat er momenteel binnen de ambtelijke organisatie onvoldoende capaciteit (en in sommige gevallen ook expertise) aanwezig is om dit onderzoek te verrichten.

De reactie van wethouder Hiddinga was afwijzend op ons voorstel om dat er al een onderzoek gaande was. (Dat bleek BDO te zijn, waar de raad niets van afweet en alleen de opdracht heeft om de uittredekosten te berekenen). Maar ook omdat de onvoldoende capaciteit en expertise al is ingehuurd.

Vragen:

- a. *De SP wil graag een opgave van de kosten van inhuur die t/m november geboekt zijn onder de uitvoeringskosten van het sociaal domein?*
- b. *De inschatting van het college is dat de middelen van € 300.000 voldoende zijn. Graag een specificatie van deze inschatting?*

Antwoord:

a. In het collegebesluit van 13 juni 2019 is opgenomen dat onderzoek uitgevoerd dient te worden naar een aantal aspecten die betrekking hebben op:

- het uittredingsproces,
- de gewenste toekomstige situatie
- de overgangperiode

Het onderzoek en de in het collegebesluit opgenomen kosten hebben dus niet alleen betrekking op de opbouw van de nieuwe werkwijze. De opmerking in het collegebesluit over onvoldoende capaciteit en expertise binnen de ambtelijke organisatie heeft betrekking op het uittredingsproces en de wijze waarop de overgang vanuit de GR naar de beoogde nieuwe situatie het beste vormgegeven kan worden. Vanwege de door de raad aangenomen motie "Uitvoering participatiewet" is vervolgens ook het onderzoek naar een gewijzigde gemeenschappelijke regeling hierbij betrokken. Om hier uitvoering aan te geven is een externe organisatieadviseur met kennis rondom uittredingsprocessen ingehuurd, is juridische ondersteuning van onze huisadvocaat ingezet en is de projectleider van Meedoen werkt! hierop ingezet. De totale kosten bedragen per 5 december 2019 € 42.121.

b. De in het collegebesluit genoemde kosten betreffen niet de uitvoeringskosten voor de Participatiewet, deze zijn al opgenomen in de meerjarenbegroting. Het betreft slechts de onderzoekskosten voor de aspecten als onder antwoord a) genoemd. De exacte invulling/verdeling hiervan is nu nog niet te geven, omdat dit mede afhangt van de besprekingen met Laborijn over de uittreedsom en de schadereducerende maatregelen. Deze gesprekken kunnen pas plaatsvinden ná het definitieve besluit tot uittreden.

9. Uitvoering nieuwe werkwijze

de financiën zijn beheersbaar op korte en langere termijn.

De businesscase geeft een overzicht van de ontwikkeling van de algemene reserves. Deze dalen in de periode van 2020 t/m 2023 bij een cfm scenario van € 9 mln. in 2020 van € 21.484,- naar € 13.370,- respectievelijk naar 12.581, € 14.277, 15.

Dit is een onverantwoord historisch dieptepunt. De leningenportefeuille loopt op naar een record hoogte met alle risico's van dien, van € 125.596,- tot respectievelijk: € 133.310,- /138.745,- /137.936,-/ 134.131.

Als nu de loonkostensubsidie, niet beperkt kan worden tot 3 jaar, de re-integratiekosten tegenvallen, de kosten van de WSW tegenvallen en bedrijfskosten hoger uitvallen, zal dit leiden tot grote verliezen.

Bovendien staat er in het raadsvoorstel op blz. 5 dat wordt uitgegaan van de berekening m.b.t. tot de uittreedsom wordt uitgegaan van de berekeningen van het eigen onderzoek die op 4 november met de raad gedeeld worden. Er was een maximum variant van € 9 mln. Echter deze berekeningen hadden ons inziens alleen betrekking op de participatiewet. Wat het uittreden van de SW kost is niet met de raad gedeeld. Dat houdt in dat de exploitatierekeningen en de ontwikkelingen van de algemene reserves en de leningenportefeuille, waar uitgegaan wordt van de Maximum variant van 9 mln. ook niet kloppen.

Vragen

- Is onze veronderstelling juist dat in de berekeningen van 4 november van de uittreedsom het uittreden van de SW niet is meegenomen? Zo ja, wat is dan de uittreedsom opgesplitst in het uittreden voor de uitvoering van de participatiewet en het uittreden van de uitvoering van de SW?*
- Zo nee, wat is de uittreedsom van het geheel, dus de participatiewet en de SW*

- c. *Deelt u de mening van de SP dat de berekeningen in de Businesscase niet meer kloppen?*
- d. *Kan de raad voor 12 december nieuwe berekeningen tegemoet zien, als de kosten van uittreden na 6 december bekend zijn?*

Het lijkt toch evident dat er toch bij deze optimistische parameters grote financiële risico's worden genomen omdat deze veelal op: aannames, we gaan er vanuit, we denken, nadere uit te werken, lastig in te schatten, naar verwachting, kunnen herleiden, vinden het reëel, ons uitgangspunt en andere keuzes zijn gebaseerd, in totaal komen deze begrippen 15 keer voor, zonder dit extern door deskundigen te toetsen.

Kan het college aangeven, gelezen de bovenstaande opmerken, welke maatstaven, (behalve het "eigen geloof") zij hanteert betreffende de stelling: "financiën zijn beheersbaar op korte en lange termijn"?

Antwoord:

Algemeen

In de inleiding bij deze vragen worden diverse punten benoemd, waarvan we hebben gemeend die eerst van een reactie te voorzien, alvorens we ingaan op de specifieke vragen.

- In de inleiding wordt slechts uitgegaan van één van de 3 mogelijke scenario's die in de business case als voorbeeld zijn genoemd om aan te geven wat het mogelijke (maximale) effect zou kunnen zijn op de algemene reserve. Dat wil niet zeggen dat dit het scenario is dat werkelijkheid wordt. Sterker nog, in de aanbiedingsmemo bij het rapport van BDO is specifiek aangegeven dat nog rekening moet worden gehouden met de schadebeperkende maatregelen, waardoor het werkelijke effect van de uittreedsom op de algemene reserve aanzienlijk kleiner zal zijn.
- In de inleiding wordt de vraag gesteld "als nu de loonkostensubsidie, niet beperkt kan worden tot 3 jaar". Dit suggereert dat in de business case hiervan wordt uitgegaan, maar dat is niet het geval. De business case heeft slechts een horizon van 3 jaar tot 2023, om daarmee de vergelijking met de huidige begroting te kunnen maken, die ook loopt tot 2023. De opgenomen bedragen, dus ook de loonkostensubsidie, lopen daarna door.
- Daarnaast staat in de inleiding "(als) de kosten van de WSW tegenvallen en bedrijfskosten hoger uitvallen, zal dit leiden tot grote verliezen." Ten aanzien van de WSW hebben wij geen enkele reden om te verwachten dat de kosten zullen tegenvallen, omdat alle inzet voortdurend gericht is (en zal blijven) om de WSW in wat voor vorm dan ook, bij Laborijn te houden. Mocht dat om wat voor reden dan ook niet lukken, dan zullen wij, net zoals gemeente Bronckhorst al heeft gedaan en hetgeen voor hen een financieel aantrekkelijk scenario was, de WSW in eigen beheer vormgeven. Zelfs al zouden de bedrijfskosten op eenzelfde niveau blijven als nu bij Laborijn, en dus hoger zijn dan waar nu in de business case van wordt uitgegaan, dan nog blijft dit binnen de huidige begroting, omdat in de meerjarenbegroting is uitgegaan van de huidige kosten bij Laborijn. Dit zal dus niet leiden tot grote verliezen. Wel zou dit effect kunnen hebben op de terugverdientijd van de uittreedsom, die dan langer zou worden. Daarbij hechten we eraan om nogmaals specifiek op te merken dat de beslissing om de participatiewet in eigen beheer te nemen, is gebaseerd op de inhoudelijke visie waarin onze inwoners centraal staan en niet primair een financieel doel heeft.

- Tot slot staat in de inleiding de volgende passage: “Echter deze berekeningen hadden ons inziens alleen betrekking op de participatiewet. Wat het uittreden van de SW kost is niet met de raad gedeeld. Dat houdt in dat de exploitatierekeningen en de ontwikkelingen van de algemene reserves en de leningenportefeuille, waar uitgegaan wordt van de Maximum variant van 9 mln. ook niet kloppen.”

Dit is niet correct, de gepresenteerde berekeningen waren inclusief de SW en dat is destijds ook expliciet aangegeven.

Dan onderstaande antwoorden op de specifieke vragen:

1a. Nee. Het onderscheid in SW en participatiewet is zowel weergegeven in de presentatie op 4 november als ook in de aanbiedingsbrief van 2 december bij de memo van BDO.

1b. Zie hiervoor de stukken als genoemd bij vraag 1a.

1c. Nee

1d. Nee

2. In de business case zijn de grondslagen opgenomen waar de berekeningen op zijn gebaseerd, waarbij in meerdere gevallen is uitgegaan van onderzoeken van bureau Berenschot. We willen hierbij nog opmerken dat het maken van prognoses of begrotingen per definitie met onzekerheid gepaard gaan. Dat geldt zowel voor de prognoses in de business case, als ook voor de huidige begroting die gebaseerd is op de inschattingen van Laborijn.